

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petito vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petito vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja izvršenja od petito vrste po 40 vin.
Oznaniš sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Uredba o višjih pedagoških šolah v Jugoslaviji.

Čl. 1. Za obrazovanje nastavnika i nastavnica učiteljskih škola, školskih nadzornika i nastavnica gradjanskih škola ustanovljava se u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca Viša Pedagoška Škola.

Čl. 2. Broj ovakvih škola kao i mesto i vreme gde će se i kad otvoriti određuje Ministar Prosvete po saslusanju Glavnog Prosvetnog Saveta a u granicama sredstava koja mu u budžetu stoje na raspoloženju.

Viša Pedagoška Škola otvara se u prvom redu u gradovima, koje imaju Univerzitet ili Filozofski Fakultet.

Čl. 3. Obrazovanje u Višoj Pedagoškoj Školi traje dve godine za kandidate, koji se spremaju za nastavnike-će gradjanskih škola, a tri godine za kandidate, koji se spremaju za nastavnike-će učiteljskih škola i školske nadzornike.

Lica, koja su se školovala u duhu Više Pedagoške Škole Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u stranim školama, primaće se u onaj semestar Više Pedagoške Škole, na koji im se bez diferencijalnih ispita prizna pravo nastavnikičko veće Više Pedagoške Škole.

Čl. 4. Nastavni plan i program Više Pedagoške Škole propisuje Ministar Prosvete po saslusanju Glavnog Prosvetnog Saveta.

Grupa predmeta kako za izučavanje tako i za polaganje godišnjeg diplomskog ispita određuje Ministar Prosvete po saslusanju Glavnog Prosvetnog Saveta zasebno uredbom.

Čl. 5. Nastavničko veće Više Pedagoške Škole čine rektor i po jedan nastavnik iz svake grupe predmeta.

Rektora i prva četiri redovna profesora bira Ministar Prosvete između kandidata predloženih od Glavnog Prosvetnog Saveta a ostale nastavnike bira nastavničko veće, a izbor potvrđuje Ministar Prosvete. Nastavnici ove škole mogu biti redovni vanredni i honorarni profesori i docenti.

Rektor Više Pedagoške škole ima rang i platu redovnog profesora Univerziteta, redovni profesor Više Pedagoške škole ima rang i platu vanrednog profesora Univerziteta, a docent Više Pedagoške škole ima rang i platu docenta Univerziteta.

Honorarni nastavnici na Višjoj Pedagoškoj Školi, imaju honorar 15 din. od održanog časa.

Rektor, redovni i vanredni profesor i docenti postavljaju se Kraljevim Ukazom.

Čl. 6. U Višu Pedagošku Školu primaju se kandidati i kandidatkinje putem konkursa, koji će se obavljavati svake godine sa naznačenjem broja kandidata i kandidatkinja koji se mogu primiti u dotičnoj godini.

Na konkurs se mogu javljati učitelji-će koji su s najmanje vrlo dobrim uspehom položili praktični učiteljski ispit i radili najmanje tri godine u osnovnim odnosno gradjanskim školama sa odličnim uspehom.

Na konkurs se mogu javljati samo kandidati i kandidatkinje, koji nisu prešli trideset i osam godina starosti.

Čl. 7. U Višjoj Pedagoškoj Školi ne plaća se ni uopisnina ni školarina, a primljeni kandidati i kandidatkinje, ako se nalaze u državnoj službi zadržavaju pravo na platu i ostale primadlenosti, koje od dr-

žave primaju za sve vreme školovanja u ovim školama.

Čl. 8. U Višjoj Pedagoškoj Školi predaju se svi predmeti koji se uče u učiteljskim odnosno gradjanskim školama svi predmeti filozofsko-pedagoške grupe, školsko zakonodavstvo i administracija narodnih, gradjanskih i učiteljskih škola.

Predavanja na Višjoj Pedagoškoj Školi moraju imati karakter fakultetskih predavanja.

Čl. 9. Kandidati i kandidatkinje Višjoj Pedagoške Škole polažu na kraju svake godine godišnji i na kraju školovanja diplomatski ispit pred komisijom, koju predlaže nastavničko veće, a potvrdi Ministar Prosvete.

Na diplomski ispit puštaju se i apsolvirani filozofski fakulteta, ako dokažu, da su najmanje dve godine slušali predmete pedagoške grupe i da su toliko isto vremena radili u narodnim, gradjanskim ili učiteljskim školama. Isto tako na diplomatski ispit puštaju se i ona lica, kojima nastavničko veće Više Pedagoške Škole prizna školovanje te vrste na stranim školama kao ekvivalent spremi koji daju Više Pedagoške Škole u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Kandidati i kandidatkinje, koji na godišnjem ispitu ne pokažu dovoljan uspeh, gube pravo na dalje školovanje u Višjoj Pedagoškoj Školi.

Elize uredbu o ovim ispitima potpisuje Ministar Prosvete po saslusanju Glavnog Prosvetnog Saveta.

Čl. 10. Kandidati i kandidatkinje, koji polože pronisni diplomatski ispit za spremu nastavnika i nastavnica gradjanskih škola, stiču kvalifikacije za nastavnike i nastavnice gradjanskih škola. Kandidati i kandidatkinje, koji polože propisani ispit za nastavnike i nastavnice učiteljskih škola i školske nadzornike, stiču kvalifikacije za te položaje.

Čl. 11. Uz svaku Višu Pedagošku Školu odrediće Ministar Prosvete jednu od osnovnih gradjanskih i učiteljskih škola u tome mestu kao vežbaonice u školskom radu.

Čl. 12. Sve ostale odredbe o bližem uređenju Više Pedagoške Škole, kao i potrebna prelazna naredjenja propisuje Ministar Prosvete po saslusanju Glavnog Prosvetnog Saveta u zasebnoj uredbi.

Čl. 13. Ova uredba važi od dana potpisa Kraljevog a obaveznu snagu dobila kad se objavi u »Službenim Novinama«, s tim da će se izneti narodnom predstavništvu naknadno na odobrenje.

**Pristopite k
„Jugoslovanski Matici!“**

ALEKSANDER KOPRIVC:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Nekaj kritičnih misli k Kvedrovemu članku v »Učit. Tov.« št. 36.)

Ščavnica pri Radgoni, 29. sept. 1920.

Izvačanja tov. Kvedra pod naslovom: »Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija« št. 36, »Učit. Tov.« bi napravila morda pri marsikomu v važnih točkah utis uraviččenosti.

* Prinašamo dopis, ker se giblje razprava zvezi v meah načelnosti in stvarnosti, dasi se z izvačani ne strinjamo povsem. Uredn.

Opozoriti hočem, da je zidal Kveder bistven del članka na napačni osnovi.

Naše U. J. U. je organizacija posebne vrste: ker se bori 1. ne samo za izboljšanje gnotnega položaja svojih članov, za kar se izključno bore vse druge stanovske organizacije, temveč se 2. bojuje za razvoj in uspešno delovanje (da govorim s Kvedrom) svoje kulturne naprave, t. i. šolstva. To deistvo nalaga organizaciji zelo važne in težke dolžnosti: sili nas k neprestanemu delovanju na prosvetnem polju: postavlja nas na v prve vrste borcev za napredek in lenšo bodočnost naroda, zahtevač od vsacega poedince kakor od celokupne organizacije obilo velikih žrtv. To je deistvo, ki torej bistveno loči naše Udruženje od vseh stanovskih organizacij in vsebuje ves naš prosvetni vzpored.

Na polju prosvete se na srečamo z drugimi važnimi čimili javnega življenja. In naravno je, da se včasih ob odločevanju o kulturnih napravah naše mnenje krije z mnenji drugih čimiliev, včasih pa se bistveno razlikuje. To je naravni pojav, ki mu pridemo v okom s tem, da postavimo naše zahteve vsikdar na močno stvarno (realno), vsestransko znanstveno opravičljivo podlago. Zato si pa ne smemo prisvajati edino odločilnih pravic, temveč moramo prostodušno uveljavljati mnenja vseh enakopravnih čimiliev: prilagoditi moramo naše zahteve življenjskim potrebam.

Zato mora biti naša organizacija tudi (kakor pravi Kveder) »giminentno-politična«. Dasi vendar samo stanovsko politična, ki je vojena in osredotočena samo na zahteve stani in šolstva, akoprav se mora boriti z običajnimi političnimi sredstvi. Izključene pa morajo ostati namere političnih strank, priporočene od članov organizacije. Naravno je, da hoče politično delujoči del članov organizacije uveljaviti v organizaciji sami načela svoje stranke. Temu se protivijo nepristranski člani in pri-radniki drugih strank. Odtod prihajajo vsa nesoglasja, obudi se na stanovsko zavedna, načelna protistruja. Svoboda pa ostane naša organizacija le tedaj če jo obvarujemo vsacega vpliva naklonjenih ali nenaklonjenih političnih strank, ki na široko odpirajo usta kadar nas rabijo, ki na molčijo in pomagajo državi zapirati močnjno, kadar bi bilo treba nam pomoči.

Kveder trdi da bi bile izvestne politične stranke nasprotne stanovskim organizacijam zvezi radi bistvenih različnih ciliev med njimi. To je nesmisel že samo po sebi: Kveder pa sam izvača: »Pravo do borbe in brambe odrekati kakršnekoli socialnemu stvoru je nesmisel itd. Ravno tako je napačno trditev, češ, da bi svetovna naziranja ne zmogla udružiti člane enega in istega stanu v samoniklo svobodno organizacijo. Kako so pa nastale delavske organizacije? Njih svetovni nazor: Heglova filozofija, katoličanstvo itd.

Napačno je mnenje, da bi bila klerikalna stranka, S. L. S., del sveobče, bojujoče se Cerkev, S. L. S. je zgoli politična organizacija s istvestnimi načeli in je po mojem mnenju v ravno taki zvezi kakor n. pr. J. D. S. s svobodomiseltvom. Tu stori Kveder načelno napako z zamenjavanjem pojmov: Cerkev — klerikalizem. »Cerkev je družba ljudi ki spoznavajo isto krščansko vero in prelemaio iste zakramente pod vodstvom zakonitih pastiriev, posebno enega, namestnika Kristu-soveca na zemlji rimskega papeža.« (Definicia kardinala Bellarina.) Cerkvi lastni namen je torej posvetiti človeško dušo s pravim naukom in zakramenti, ter lo na

tak način storiti vredno in deležno večne sreče na onem svetu. (Prim. Čas. 1. 14. z. 1—3. Dr. Tominec: Ločitev Cerkev od države.)

Ker je Cerkev bistveno vdeležena pri določevanju smeri pri vzgoji in verskem pouku otrok svojih vernikov, ima naravno soodločujoče pravo v vseh teh načelnih vprašanjih. Cerkev zamore nastopiti uspešno proti naši organizaciji le tedaj, ako bi napačno poimenovali našo prosvetno namero (2 točka smotra naše org.) in ako bi se hotelo izpodriniti kakerega soodločujočega činitelja v vzgojno — šolskih vprašanjih.

Kakor na se ne sme kriviti znanstva, če so se mnoge znanstvene pridobitve čestokrat upotrebljale človeštvu v kvar in trpljenje, ravno tako se ne sme kriviti Cerkev, ako se nena načela politično zlorabljajo. Krivi so ljudje sami. (Prim. Kveder: Religija in vzgoja v Pop. 40 I. št. 10—12, str. 274.)

I haš ta zloraba verstva, cerkvenih načel v politične svrhe je ravno: klerikalizem, usodepolno naziranje političnega krščanstva. (Prim. Fabinc: Nova vzgojna orientacija. Slov. Uč. 20. I. št. 7—9; str. 155.) Ta klerikalizem je ustratil one to-vorise, ki so ustanovili Slov. zvezo. Zadal so učiteljsvju, zdravemu telesu organizacije, skelečo rano. To deistvo, bo ostalo, grd madež iz predvojnega razpoloženja. Akoprav ni bilo stališče vodstva »Zveze« taktično neoporečeno in velika taktična napaka, vendar ni bilo to deistvo zadostni razlog za ustanovitev posebne organizacije, popolnoma udinene neprilateljem učiteljskega stanu. Svoji lastni zadevi bi storili mnogo večjo uslugo, ako bi tvorili krenko, značajno protistrujno. Poi-mi bi se kmalu razbistrili in razmere ublažile.

Nikoli pa se ni bolevala Cerkev zoper organizacijo, ki ji je, kakor navaja Kveder, cerkveni interes izven programa delovanja in ki cilla svolega udruženja niti ne identifikcije, niti podrejuje bistvenemu interesu cerkve, ker je namram njenim indiferentna. Cerkev naših dni ne išče nasprotstva: koder se jo na izziva — to zahtevamo vsi odločni katoličani — mora odgovoriti. Upoštevajmo znanstvena izsledovanja, ki izvenijo v Le Bonove besede: »Med najvažnejše vodilne ideje vsake civilizacije spadaio verske ideje.« (Prelešenje krščanskih idej je Cerkev.)

Ako bi se kaka cerkev bojevala zoper kakšno organizacijo zvoli radi vori navedenih razlogov, bi se oškodovala po največ sama. Nezvesta bi postala svojim ciljem. Teza mnenja je Kveder sam v že omenjenemu članku: Religija in vzgoja. (str. 274, zadnjih 7 vrst in na str. 275, prvih 18 vrst.)

Tragična ni usoda Cerkev za to, ker se mora za uveljavljanje svojih načel bojevati: marveč je to naravni pojav, usoda vsakega ustroja na zemlji. Kveder sam pa smatra naše žitie kot proces v monističnem smislu, brez upoštevanja zakonov energije in entropije. »Baj povsod.« pravi Kveder!

Pregledati moramo naša načela in jih časa primerno izboljšati. To je zlasti povdarjal veliki Masaryk na praškem kongresu. Ne pozabimo tega! Ako nas bode čas urehitel se sami upropastimo in nihče nas ne bo upošteval.

Navaditi pa se moramo opuščati vse, kar bi lelo radi nejasnosti razburkati du-

*) Psih. zakoni razvoja narodov, str. 133.